

Nr 238.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till svenska Röda korset för bestridande av utgifter för dess hjälpkommittés byrå i Stockholm; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att för bestridande av omkostnaderna för svenska Röda korsets hjälpkommittés byrå i Stockholm på extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst, av 100,000 kronor, att mot redovisning ställas till överstyrelsens för svenska Röda korset förfogande, med rätt för Kungl. Maj:t att av ifrågavarande anslag under år 1917 av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Arvid Lindman.

*Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 april 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens ministern för utrikes ärendena herr LINDMAN,
Statsråden VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
ERICSON,
DAHLBERG.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde:

»I underdånig skrivelse den 22 nästlidne mars har överstyrelsen för svenska Röda korset anfört följande:

Såsom av svenska Röda korsets hjälpkommittés för krigsfångar skrivelse framgår, vilken skrivelse Överstyrelsen tillåter sig att här bifoga, har svenska Röda korset allt sedan sommaren 1915 genom sin hjälpkommitté utövat en synnerligen omfattande hjälpverksamhet till lindrande av krigsfångarnas hårda lott.

Sveriges läge såsom neutralt transitoland mellan centralmakterna och Ryssland har haft till följd, att denna hjälpverksamhet till allra största delen kommit att utövas till förmån för å ena sidan Ryssland, å den andra Tyskland och Österrike-Ungern. Denna verksamhet har först och främst omfattat dels ordnandet av transporten genom Sverige av icke mindre än c:a 1,200 järnvägs-vagnar med kärleksgåvor jämte kontrollen beträffande gåvornas rättmätiga be-

skaffenhet m. m., dels och kärleksgåvornas vidarebefordran till de många olika krigsfängelägren samt deras utdelning bland de inom dessa internerade fångarna.

Det är givet, att redan denna gren av hjälpkommitténs arbete kräft en mycket vidlyftig apparat liksom även medverkan av en betydande personal icke blott inom huvudbyrån i Stockholm utan ock för att fylla behovet av svenska Röda korsets delegerade inom resp. krigförande länder.

Dessa delegerades uppgift har varit och är fortfarande att ansvara för de å specialtåg lastade dyrbara varornas framförande till sina bestämmelseorter, ej sällan belägna inom Amurområdet och mot kinesiska gränsen, deras uppläggning i depå, utdelning, redovisning m. m., samt att för Rysslands räkning säkerställa motsvarande verksamhet bland krigsfångarna av rysk nationalitet inom Tyskland och Österrike-Ungern.

Men såsom hjälpkommitténs utredning närmare visar, har svenska Röda korset dessutom åtagit sig en vidlyftig upplysningsverksamhet beträffande saknade och fångar, samt genom talrika offentliga och enskilda konferenser och en vidlyftig skriftväxling sökt på allt sätt understödja och befordra de önskemål och förslag rörande krigsfångarnas utväxling och behandling m. m., angående vilka förslag resp. länders krigsministerier och Röda-korsföreningar i sådant syfte hänvänt sig till det svenska Röda korset eller dess president.

Slutligen har svenska Röda korset alltsedan sommaren 1915 haft att organisera och leda 38,000 invaliders utväxling och transporterande genom Sverige, en uppgift, som emellertid direkt påvilat överstyrelsens expedition.

Det är uppenbart, att denna mångskiftande och vidlyftiga internationella verksamhet dragit mycket dryga kostnader. Med hänsyn därtill, att svenska Röda korset enligt sina av Kungl. Maj:t fastställda grundstadgar har till sin huvuduppgift att i krig understödja svenska arméns och marinens sjukvård och icke äger rätt att för annat ändamål, alltså ej heller för internationell verksamhet, använda sina ordinarie tillgångar i materiel och penningar, har det emellertid icke varit föreningen möjligt, att av egna medel bestrida någon nämnvärd del av utgifterna för sitt stora arbete på det internationella området. Visserligen hava föreningens högre funktionärer och även en del av dess övriga personal utfört även detta arbete utan ersättning, men då det gäller en verksamhet, som sträcker sig över år och tager sin man helt i anspråk, ligger det i sakens natur, att man alltmera måst lita till avlönade krafter. Och att under rådande världskrig, i vilket vi själva kunde bliva indragna, vädja till den svenska allmänhetens ofervillighet för ändamål, som icke avsåg befordrandet av svenska Röda korsets just för närvarande så ytterligt maktpåliggande nationella uppgift, har överstyrelsen icke ansett lämpligt. För svenska Röda korset har dess mot staten åtagna förpliktelser att komplettera den militära sjukvården i krig framstått såsom det över allting viktigaste, och det förberedelsearbete, som i sådant syfte blivit utfört, har också resulterat i att över hela landet en stor mängd sjukvårdsanstalter av olika slag, såväl fasta som rörliga, numera stå färdiga att fylla sin viktiga uppgift i krig, representerande, kontanta medel inräknade, ett värde av över 2,500,000 kronor.

På grund av ovan relaterade förhållanden har svenska Röda korset sett sig nödsakat att lägga samtliga havda kostnader för hela sin internationella verksamhet på resp. utländska makter och deras Röda-korsföreningar. Att vi nödgats tillämpa denna grundsats även beträffande hjälpkommitténs byråpersonal

och vidlyftiga expensmedel har för oss framstått såsom mindre tilltalande, då dessa byråkostnader torde böra betraktas såsom varande i intim mening *svenska* utgifter.

Det är visserligen sant, att på grund av internationella överenskommelser, dem Sverige biträtt, Statens järnvägar allenast under år 1916 avgiftsfritt befordrat genom landet 1,190 järnvägsvagnar med kärleksgåvor, och att Kungl. postverket på samma sätt utan sedvanligt bidrag transiterat en oerhörd mängd för krigsfångar avsedda postförsändelser av olika slag. Men även om de minskade statsinkomster, f. n. uppgående till c:a 5,000,000 kronor, som denna avgiftsfria transitering åsamkat svenska statsverket, icke i allo kan sägas grunda sig på en internationell förpliktelse, i det att då denna blev föreslagen en dylik masstransport ingalunda kunde förutses eller avsågs, så kan ifrågavarande uppoffring från svenska statens sida dock knappast betraktas såsom ett kärleksverk, som kan jämföras med de penninganslag, dem andra smärre med oss jämförliga länder fullt frivilligt beviljat till Röda korsets internationella verksamhet. Sålunda har exempelvis Danmark, förutom Röda korsets byråkostnader, med statsmedel bestritt avlöningen av samtliga sina civila delegerade i verksamhet inom Ryssland, Tyskland och Österrike-Ungern, och likasom Schweiz har också Danmark för avsikt att på liknande sätt, åtminstone delvis, täcka de högst betydande summor, som interneringslägren till mottagande av sjuka krigsfångar komma att kosta. Även i Norge lär, enligt vad hjälpkommittén tror sig veta, Röda korset erhållit ett understöd av statskassan på 50,000 kronor.

Under sådana förhållanden vågar svenska Röda korsets överstyrelse i underdånighet anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t taga i nådigt övervägande, huruvida det icke bör anses berättigat och lämpligt att mot redovisningsskyldighet ett statsanslag ställes till svenska Röda korsets förfogande, till sin storlek så avpassat, att åtminstone dess hjälpkommittés byråkostnader i Stockholm på så sätt täckas, varigenom i varje fall utgifter av denna art icke hädanefter behöfve debiteras de utländska makter, vilka svenska Röda korset i överensstämmelse med sin allmänt humanitära uppgift och i likhet med andra neutrala stater erbjudit sitt bistånd i detta förödande världskrig.

Därest Eders Kungl. Maj:t delar det berättigade i denna uppfattning, får överstyrelsen i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning om beviljandet för sagda ändamål av ett belopp av 100,000 kronor.

Med hänsyn till det humanitära syftet av svenska Röda korsets hjälpkommittés verksamhet för understödande av en svensk neutralitetsgärning, som redan burit goda frukter bland de bägge krigförande lägren, anser jag, i likhet med överstyrelsen för svenska Röda korset, både berättigat och lämpligt, att statsmedel anvisas för bestridande av kostnaderna för nämnda kommittés byrå i Stockholm. Icke heller har jag något att invända mot det av överstyrelsen föreslagna beloppet av 100,000 kronor, vilket torde böra av riksdagen äskas såsom förslagsanslag, högst, å extra stat för år 1918. Då emellertid detta anslag skulle komma att användas även till täckande av omkostnader för ifrågavarande byrå under innevarande

år, torde Eders Kungl. Maj:t böra äska riksdagens medgivande till anslagets användande i mån av behov redan under år 1917.

På grund av vad sålunda blivit anfört får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

- att för bestridande av omkostnaderna för svenska Röda korsets hjälpkommittés byrå i Stockholm på extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst, av 100,000 kronor, att mot redovisning ställas till överstyrelsens för svenska Röda korset förfogande, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av ifrågavarande anslag under år 1917 av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

Med bifall till denna hemställan, vilken biträdades av statsrådets övriga ledamöter, behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att nådig proposition till riksdagen skulle avlätas av den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Patrik C. R. Reuterswärd.

Avskrift.

Till Överstyrelsen för Svenska Röda Korset, Stockholm.

Med anledning av de extraordinära förhållanden, vilka skapats genom krigs-
utbrottet i augusti 1914, och då betydelsefulla humanitära uppgifter härigenom
pålades de neutrala länderna, tillsatte överstyrelsen för svenska Röda korset
den 17 juni 1915 en särskild kommitté, svenska Röda korsets hjälpkommitté
för krigsfångar, i ändamål att, såsom namnet angiver, bistå krigsfångar. Denna
kommitté, vars arbete alltefter krigets fortsättande och nya krigsdeltagare till-
kommit blivit mer och mer krävande och vidsträckt, avtalade med de länders
Röda korsföreningar, vilka närmast voro intresserade av svensk förmedling, näm-
ligen å ena sidan Rysslands, å andra sidan Tysklands och Österrike-Ungerns
Röda kors, att vara dessa länders och dessas krigsfångars intressen behjälplig.
Denna hjälpkommittés uppgift skulle huvudsakligen bestå i att under kommitténs
kontroll vidarebefordra kärleksgåvor och under personlig utdelning genom kom-
mitténs representanter överlämna dessa gåvor till krigsfångarna. Dessa represen-
tanter skulle vid sina besök i fånglägren även inhämta upplysningar om fångarnas
önskningar och behov. Kommittén skulle vidare vara en central för efterforskande
av saknade krigsfångar och bilda en mellanhand för postförsändelser från och till
krigsfångar samt bistå med råd och upplysningar beträffande dessa.

Härvid avtalades, att alla kostnader för kommitténs verksamhet, vars vitt-
gående omfattning man på den tiden ej kunde överskåda, skulle bekostas gemen-
samt av de nämnda länderna.

Med undantag av det för år 1915 av svenska Röda korsets överstyrelse
utanordnade anslaget å kr. 1,500 hava också kommitténs utgifter uteslutande be-
stritts av dessa länder.

Kommitténs arbete, som till en början höll sig inom rätt snäva gränser,
har särskilt under det sista året hastigt utvecklats och torde nu vara att räkna
av verkligt internationell betydelse inom världsorganisationerna för hjälp till
krigsfångar.

Till belysande härav må framhållas, att kommittén mottagit och vidare-
befordrat och till största delen genom sina representanter utdelat kärleksgåvor
lastade i 1,775 st. järnvägsvagnar med 191,737 st. kolli, innehållande mest klädes-
persedlar och matvaror men även stora partier med medikamenter, förbandsartiklar
och desinfektionsmedel, allt till ett sammanlagt värde betydligt överstigande 100
millioner kronor. Kommittén förmedlar eller expedierar för egen räkning dess-
utom sammanlagt cirka 1,000 in- och utgående brevörsändelser pr dag, av vilka
en stor del genom kommitténs försorg omskrivits eller översatts från ett främ-
mande språk till ett annat.

Med anledning av kommitténs sålunda utvidgade verksamhet och med
kännedom om att de båda andra skandinaviska ländernas motsvarande hjälp-
kommittéer av statsmedel erhålla: i Danmark allt, som åtgår till bestridande av
byråkostnaderna; i Norge kr. 50,000 (nyss bekomna för startande av en dylik

hjälpkommitté), så får kommittén värdsamt framhålla, att även svenska Röda korsets hjälpkommitté för krigsfångar borde ur svensk internationell intresssynpunkt ställas ekonomiskt oberoende av utlandet, då det gäller utgifter för betäckande av byrå- och andra löpande kostnader här i Stockholm.

Dessa kommitténs utgifter hava intill 1 januari 1917 uppgått till kr. 50,000 och under januari månad 1917 till kr. 5,000.

Svenska Röda korsets hjälpkommitté för krigsfångar får därför hos Överstyrelsen för svenska Röda korset värdsamt hemställa, att Överstyrelsen för kommitténs räkning och ovannämnda ändamål ingår till Kungl. Maj:t med ansökan om beviljandet av ett statsanslag å kr. 100,000.

Stockholm den 3 mars 1917.

Svenska Röda korsets hjälpkommitté
för krigsfångar.

Wilh. Didring.
Ordförande.
